Möten med läsning

– när bibliotekens verksamhet når fler

Pia Andersson Wredlert

Regionbibliotek
Stockholm

Regionbibliotek
Stockholms
Skriftserie 18

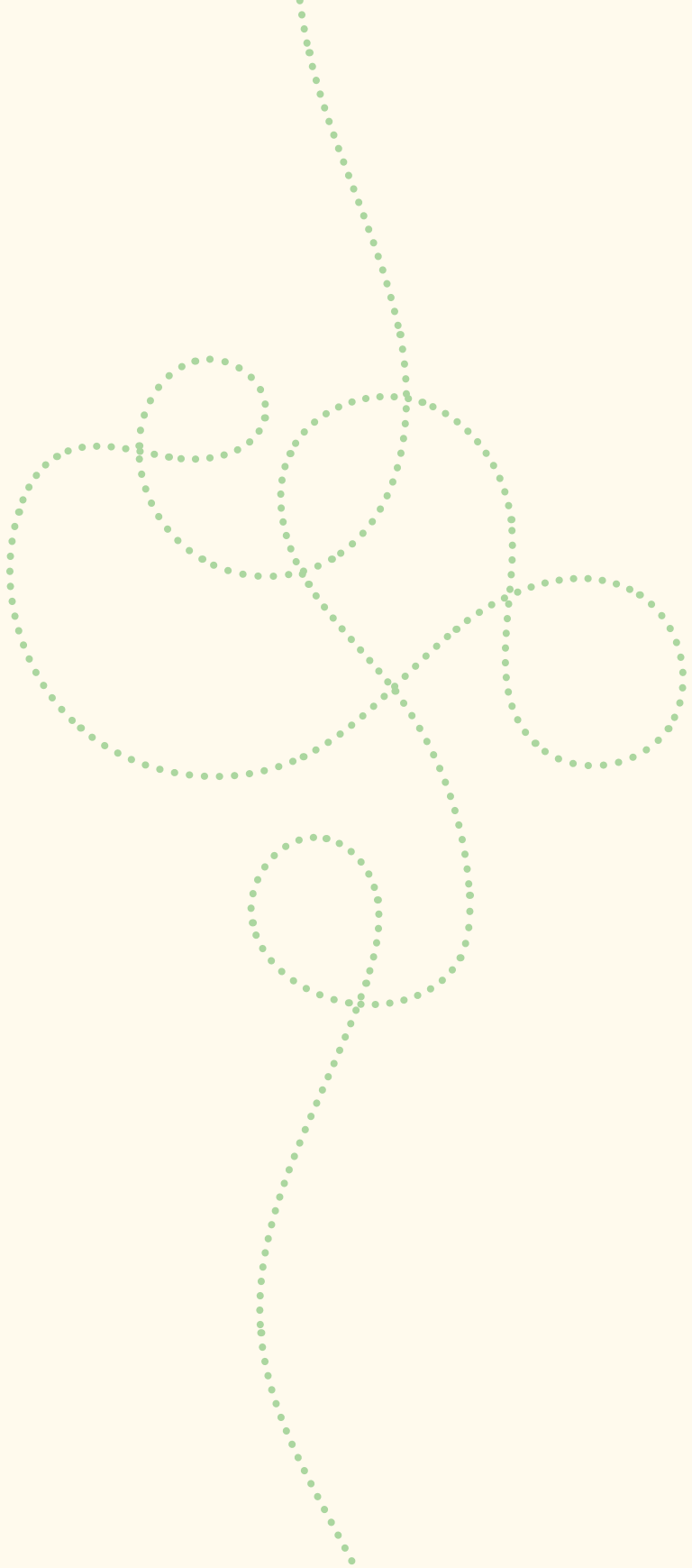

Regionbibliotek Stockholms skriftserie 18

Grafisk form: Bigrell Design AB

Illustration: Amanda Bigrell

Tryck: Edita Bobergs AB

ISBN: 978-91-87293-09-2

© Författaren och Regionbibliotek Stockholm 2016

Skriften kan beställas från Regionbibliotek Stockholm, regionbiblioteket@stockholm.se

Med stöd av Statens kulturråd och Stockholms läns landsting

Möten med läsning

– när bibliotekens verksamhet når fler

Pia Andersson Wredlert

Inledning

Jag älskar biblioteket!
Jag vill sluka alla böcker!

(Connie, bokklubbsdeltagare)

Biblioteken har enligt bibliotekslagen ett tydligt uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning. Alla människor ska ha samma möjlighet att utnyttja bibliotekens utbud, ta del av information och vara läsare/lyssnare genom hela livet.

En person som arbetar i en daglig verksamhet, bor i en gruppbostad och på fritiden kanske bara umgås med de personer som man bor eller arbetar med, lever ett mycket skyddat och begränsat liv. Att få möjlighet att läsa eller lyssna till en bok kan öppna dörrar till helt nya världar.

Men hur ska biblioteken göra för att verkligen nå ut till alla? Med vem kan biblioteken samverka för att personer som kanske aldrig kommer i kontakt med en skriven text ska få möjlighet att uppleva läsglädje?

Hösten 2014 fick Regionbibliotek Stockholm medel från Kulturrådet för att starta ett läsfrämjande projekt för personer med funktionsnedsättning. Projektet döptes till *Möten med läsning* och en inbjudan att delta skickades ut med särskild önskan att få med bibliotek som inte tidigare arbetat uppsökande mot dessa målgrupper. Till slut blev det fem bibliotek med olika förutsättningar som deltog. Målet med projektet har varit ökad samverkan och kompetensutveckling mellan bibliotek och funktionshindersomsorg samt metodutveckling kring läsfrämjandeaktiviteter för personer med funktionsnedsättning.

Foto: Helena Andersson

I denna skrift presenteras hur deltagarna arbetat och testat sig fram i sina lokala sammanhang. Deras erfarenheter varvas med projektledningens tankar och några exempel från andra verksamheter som vi inom projektet tittat närmare på och inspirerats av. På slutet finns en faktadel med information, länkar och viktiga styrdokument som har utgjort grund för projektet.

Med hopp om att mötet med denna läsning ska inspirera till att utveckla bibliotekens verksamhet för och med personer med funktionsvariationer!

Pia Andersson Wredlert

Möten med läsning

– ett läsfrämjandeprojekt för personer med funktionsnedsättning

Oktober 2014 till juni 2016

Referensgrupp:
Ann-Britt Öhrstig, Tillgänglighetsstrateg Kultur- och fritidsförvaltningen i Haninge kommun
Maud Husberg, Myndigheten för tillgängliga medier

Samordning Regionbibliotek Stockholm:
Cecilia Bengtsson
Karin Sundström

Projektledare:
Pia Andersson Wredlert

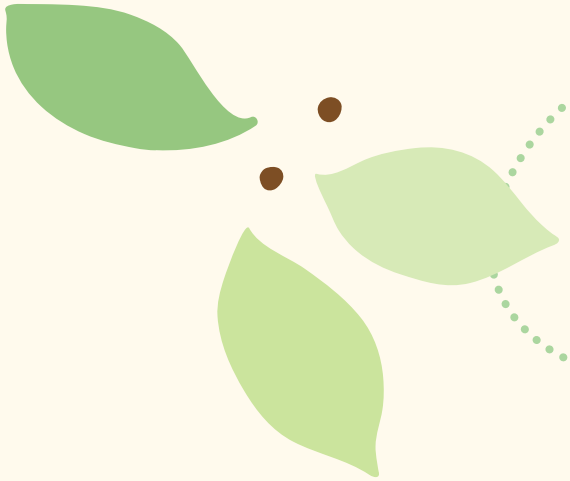

Foto: Annika Lissenko

Projektgruppens deltagare:
Solveig Kraft, Tullinge bibliotek, Botkyrka
Tomas Boij, Upplands Väsby bibliotek
Hanna Hellsten, Vallentuna bibliotek
Helena Andersson, Haninge bibliotek
Maja Filipsson och Matilda Riddar, Täby bibliotek

Målgrupper – Samarbeten

Målgrupper

Projektet Möten med läsnings utgångspunkt var att stödja fler bibliotek att nå ut till personer med olika funktionsnedsättningar. En viktig tanke var att kartlägga vilka personer och grupper som finns i bibliotekets närområde, och fundera på hur man kan bli tillgänglig för dem. Idag är den fysiska tillgängligheten ofta ganska god för dem som kommer på besök, och för de personer som behöver talböcker finns fin service på de allra flesta bibliotek. Men vi vet att de målgrupper som behöver hjälp av förmedlare för att använda biblioteket upplevs som en större utmaning. Därför är det inte så överraskande att alla deltagarna i projektet valde att rikta sig mot målgrupper som omfattas av lagen om stöd och service (LSS), främst personer med utvecklingsstörning och/eller autismspektrumtillstånd.

BOTKYRKA

Hur valde ni ut målgrupp och samarbetspartner?

Tullinge bibliotek har sedan tidigare ett samarbete med Träningsskolan i Tullinge och det kändes därför naturligt att fråga dem om de ville vara med i projektet. Träningsskolan är en grundsärskola med inriktning Träningsskola. Inriktningen Träningsskola har mindre fokus på teoretiska ämnen och arbetar mycket med kommunikation, skapande verksamhet, olika vardagsaktiviteter och verklighetsuppfattning. I Träningsskolan används TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) vid all kommunikation under skoldagen.

HANINGE

Hur valde ni ut målgrupp och samarbetspartner?

Biblioteket har genom bokbussen haft kontakt med några dagliga verksamheter sedan 2009. Vi valde att fördjupa samarbetet och testa nya läsfrämjande aktiviteter tillsammans med Handgruppen och Konstverkstan. Handgruppen är en daglig verksamhet för personer som har en intellektuell funktionsnedsättning och är döva eller har en hörselnedsättning. De flesta i personalgruppen har också en hörselnedsättning och använder teckenspråk i vissa fall kombinerat med tal i kommunikationen med brukarna. Konstverkstan är en daglig verksamhet med ett 20-tal personer med intellektuell funktionsnedsättning som har en inriktning på konstnärligt skapande.

TÄBY

Hur valde ni ut målgrupp och samarbetspartner?

Vi började med att göra en kartläggning av kommunala och privata boenden inom kommunen. Vi ville se både hur många som finns och hur de ligger i förhållande till biblioteken, för att öka samarbetet på sikt. Även våra tankar kring en samarbetspartner för en specifik läsaktivitet var att försöka nå en långsiktighet. Vi tänkte att det skulle vara några som vi skulle ha lätt att samarbeta med även efter att projektet tagit slut. Nära till hands var att börja söka inom den egna förvaltningen och där fanns Träffpunkten Täby som lämplig samarbetspartner. De ansvariga för Träffpunkten Täby trodde också att det fanns ett intresse hos målgruppen på Träffpunkten.

UPPLANDS VÄSBY

Hur valde ni ut målgrupp och samarbetspartner?

De dagliga verksamheterna i Upplands Väsby fångar idag tillsammans upp merparten av dem som är i behov av och har rätt till särskilt stöd i form av organiserade, meningsfulla och anpassade aktiviteter. Det föll sig naturligt för oss att upprätta ett samarbete med dem – inte minst för att se om det inte även från de dagliga verksamheternas håll fanns något att vinna på att få tillgång till böcker och inspiration från biblioteket.

VALLENTUNA

Hur valde ni ut målgrupp och samarbetspartner?

Jag valde att rikta in mig på den kommunala omsorgen då vi inte hade något regelbundet samarbete. Jag tog kontakt via e-post med en verksamhetschef som var verksam på två olika avdelningar.

Samarbeten

För att nå fram till målgruppen personer som omfattas av LSS krävs samverkan med någon som förmedlar den första kontakten och som ger information inför möten. Ofta behöver man lägga ner lite arbete på att hitta rätt kanaler. Ett första steg kan vara att bygga upp en bra relation till förmedlare som föräldrar, andra anhöriga, lärare eller omsorgspersonal. Detta kan ske genom träffar på biblioteket, besök på föräldramöten eller personalmöten.

Den del av bibliotekens barn- och ungdomsverksamhet som riktar sig till skolorna omfattar i många kommuner även ett samarbete med särskola/träningsskola. Det förekommer också samarbeten med landstingens barnhabilitering och kommunala och privata korttidshem för barn och ungdomar. När det gäller vuxna personer som omfattas av LSS sker samarbeten främst genom kontakter med personal inom kommunernas dagliga verksamhet eller gruppbostäder (bostad med särskild service enligt LSS).

En nyckelperson när det gäller samarbeten kring barn och vuxna personer med funktionsnedsättning är kommunens tillgänglighetssamordnare för kultur- och fritidsfrågor. I nästan alla kommuner i Stockholms län finns idag en person som ansvarar för samordning och utveckling av kultur- och fritidsutbudet för personer med funktionsnedsättning. Tjänsterna har oftast ett uppdrag riktat mot barn och unga men några arbetar också mot vuxna. I vissa kommuner har man även ett utvecklat uppdrag att arbeta mot vuxna personer som bor i gruppbostad.

Biblioteken har även möjlighet att lyfta frågor i kommunens råd för funktionshindersfrågor. Rådet består av politiker och representanter som företräder funktionshindersorganisationerna. Uppdraget är att bevaka och påverka att tillgänglighetsaspekter beaktas när det gäller planering av verksamhet och inriktning inom kommunen.

Möjliga vägar till kontakter

Barn och ungdom

- Särskola och träningsskola inom grundskolan
- Gymnasiesärskola
- Fritidsverksamhet inom LSS för skolungdom från 12 år
- Gruppbostäder för barn

Vuxna

- Daglig verksamhet och arbetsplatser
- Resursteam med arbetsterapeuter
- Fritidsverksamhet för vuxna
- Gruppbostäder för vuxna

- Kommunens tillgänglighetssamordnare
- Kommunens LSS-handläggare
- Landstingets logopeder, Habilitering & Hälsa
- Föreningar och studieförbund
- Funktionshindersorganisationerna
- Korttidshem för barn och vuxna
- Föräldrar och andra anhöriga

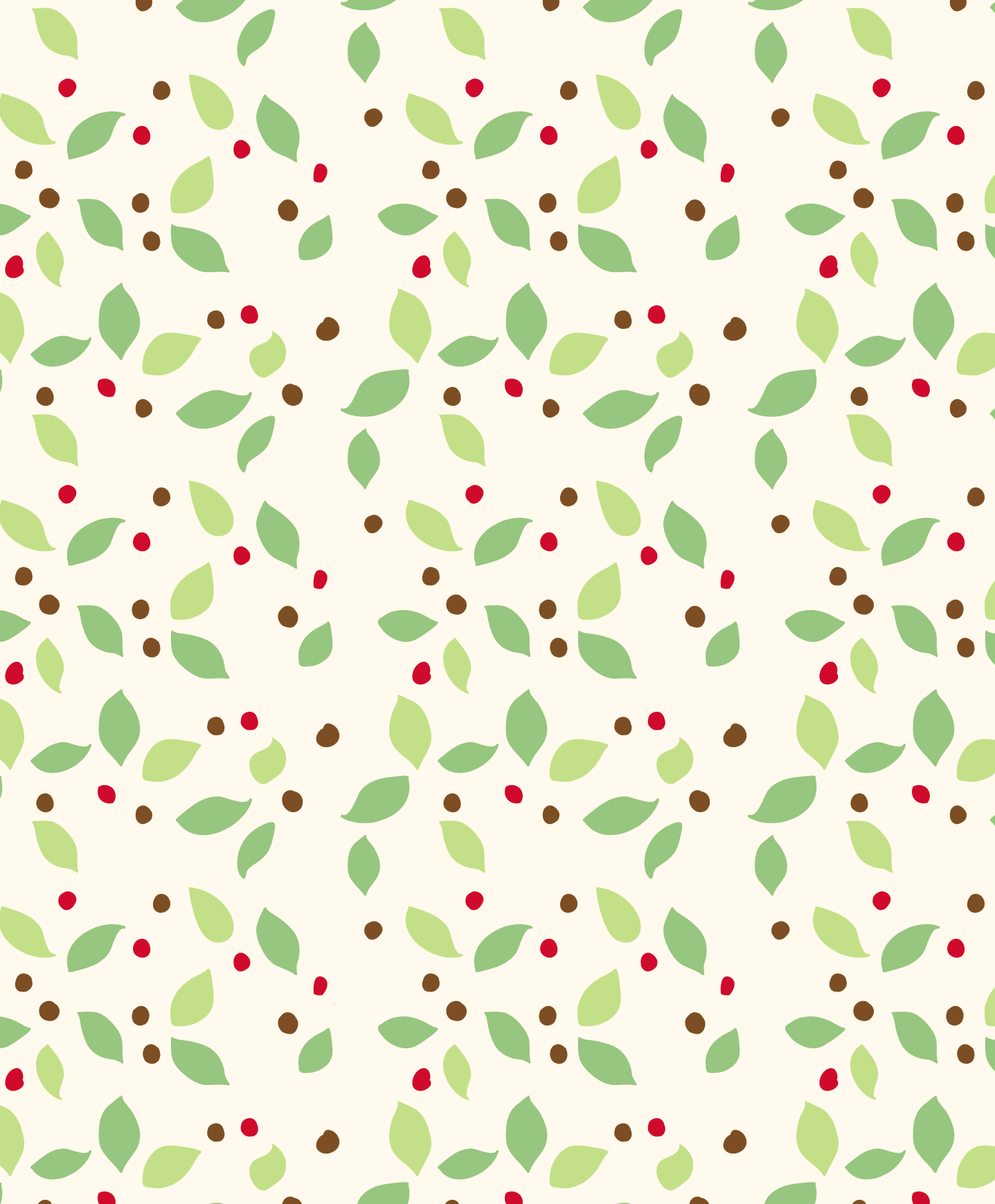

Aktiviteter

Aktiviteter i projektet

Vid projektstarten fick alla deltagare fylla i en enkät med frågor angående förväntningar och önskemål kring projektet. Alla deltagare svarade att det viktigaste var att nå fler prioriterade grupper och individer samt att utöka samverkan med nya verksamheter inom den egna kommunen.

Projektdeltagarnas medverkan i projektet har blivit en ingång till målgrupper man tidigare haft en begränsad erfarenhet av. Flera av deltagarna poängterar också att det har varit mycket givande att få bolla idéer och dela med sig av erfarenheter med de andra deltagarna i projektgruppen. Det har också varit positivt att samarbeta kring aktiviteter som högläsning och drama eller slöjd med en dramapedagog eller slöjdpedagog.

I två kommuner gjorde man i början av projektarbetet en kartläggning av alla dagliga verksamheter, gruppbostäder och fritidsverksamheter för målgruppen för att sedan välja ut en samarbetspartner. I tre av kommunerna har biblioteket sedan tidigare haft ett visst samarbete med särskola eller LSS-omsorg. I dessa kommuner har samarbetet utvecklats och infogats i bibliotekets ordinarie verksamhet.

BOTKYRKA

Vilka aktiviteter genomförde ni och hur fungerade de?

Innan start diskuterades upplägget av projektet tillsammans med lärarna i Träningsskolan. Vi enades om att alla klasser först skulle bjudas in till biblioteket. Det går 21 elever på Träningsskolan och det är cirka 5 elever i varje klass. Eleverna kom klassvis med sina lärare och assistenter. Besöken utformades ungefär som en 6-årsvisning och eleverna fick information om biblioteket och böckerna. Varje barn fick en påse med sig hem med brev till föräldrarna, information om biblioteket samt en gåvobok.

Några av eleverna hade sedan tidigare besökt biblioteket, men för de flesta blev detta en första introduktion till biblioteket. Det var också bra att vi fick träffas och lära känna varandra inför projektets fortsättning.

Projektet fortsatte med högläsning av två böcker som eleverna och lärarna valde ut. Det var *Lycklige Alfons Åberg* av Gunilla Bergström och *Moa går på bio* av Ann Gomér. Det var elevernas favoritböcker så de var väl förtrogna med handlingen.

Vi valde sedan att samarbeta med en dramapedagog, Camilla Olsson, som också är dövblindtolk och kan teckenspråk. Dramapedagogen hade även tidigare erfarenhet av att arbeta med särskolan.

Även på dramapassen var eleverna uppdelade i grupper. Varje grupp hade valt någon av högläsningsböckerna och på båda dramapassen fick gruppen dramatisera samma bok. Platsen för dramaövningarna var i skolan.

Foto: Cecilia Bengtsson

Dramapedagogen utarbetade passen utifrån handlingen i varje bok. Dramaövningarna förstärktes av tecken, vilket var en stor tillgång för eleverna då de flesta använder tecken och några av barnen är döva. Dramapedagogen hade både kontaktskapande presentationsövningar och rörliga övningar i kombination med dramatisering av böckerna.

Vi hade ytterligare ett dramapass då Träningsskolan blev inbjudna till biblioteket. Temat för det dramapasset var känslor, och vi utgick från böckerna *Är du feg, Alfons Åberg?* samt *Historien om någon*. Efteråt lånade Träningsskolan med sig böckerna för senare högläsning.

Det var bra att vi använde en bok om Alfons Åberg även vid det tredje dramatillfället. Alla barnen känner till Alfons, de blev glada och kom ihåg/påmindes om att vi hade haft dramaövningar i anslutning till en Alfons Åberg bok tidigare. Det blev igenkänning och upprepning, vilket är så viktigt för denna målgrupp!

Det var en stor tillgång att ha en dramapedagog som kunde teckna. Det blev en avslappnad stämning och alla barn blev sedda. Eleverna i Träningsskolan har behov av struktur och tydlighet. Dramapedagogen tog sig tid och förklarade enkelt och tydligt vad vi skulle göra, hon upprepade ofta för extra tydlighet.

Det är viktigt med kontinuitet och upprepning för denna grupp. Det var därför bra att vi träffade eleverna flera gånger. Eleverna var gladare och vågade mer andra gången vi träffade dem. Det blev bra att vi först var på biblioteket, sedan i skolan och sedan åter på biblioteket. Biblioteket blev en trygg plats för eleverna vilket vi gärna vill uppnå.

Det var också roligt att alla elever deltog på olika sätt i övningarna. Alla kunde vara med på något. En elev tyckte väldigt mycket om att dansa. Flera elever var förtjusta i att spela teater, tog på sig peruker och annan rolig rekvisita medan andra var mer reserverade. Det var också bra med variation, att sitta i en ring, att få röra på sig, att dramatisera handlingen i boken på olika sätt, att samlas i en ring för avslutning.

Dramapassen anpassades efter de elever som har störst funktionshinder, vilket gjorde att alla kände sig delaktiga. Ett exempel var när en elev med gåstol ville vila och satte sig i

en soffa. Då flyttade vi andra och fortsatte dramapasset där. Alla elever uppskattade rörelseövningarna. Det kändes särskilt viktigt att få in rörelseövningar för de elever som har hörselnedsättningar eller talsvårigheter. Det blev ett bra komplement till de övriga övningarna för just dem.

Vilka erfarenheter har ni med er från projektet?

Att använda högläsning och att dramatisera handlingen i böckerna med dramaövningar är ett väldigt bra sätt att förmedla litteratur för denna målgrupp. Även de som inte kan läsa en tryckt text får tillgång till berättelser/litteratur. Att dessutom ha tillgång till en dramapedagog som kan teckna är en stor tillgång för målgruppen som använder tecken dagligen. Vi fick också väldigt positiv respons från både lärare och elever.

Projektet blev en bra ingång till att fortsätta få in målgruppen i ordinarie verksamhet. Eftersom projektet sträcker sig över en längre tid är det ett bra tillfälle att arbeta på ett långsiktigt sätt med målgruppen.

Bra med samarbete dramapedagog och bibliotekarie. Dramapedagogen kunde i förväg få praktisk information om eleverna, till exempel att en elev sitter i rullstol och att några elever är döva. Denna information var till stor nytta när dramapedagogen skulle utforma sitt arbete.

Exempel från dramaövningar i Botkyrka

Dramaövningarna går till på olika sätt. I en övning spelar hälften av deltagarna upp olika scener ur den aktuella boken. Eleverna får välja en bild ur boken som ska iscensättas som ett fotografi, till exempel ”Alfons och pappa har tråkigt”. De andra deltagarna som tittar på får gissa vilken bild i boken som gestaltas.

I flera dramaövningar klär vi ut oss i roliga teaterkläder och spelar upp scener ur böckerna. Eleverna agerar till exempel popcorns- och biobiljettförsäljare i dramatiseringen av boken *Moa går på bio*. Någon är Linus och någon är Moa. Dramapedagogen river biljetter och visar var vi ska sitta. Bion börjar! Ljuset släcks. Linus tar Moas hand. Det är en spökfilm! I en avslutande övning går en biobiljett runt till alla som får säga vilken film de tycker om.

Vi använder oss också av rekvisita som förekommer i böckerna på olika sätt. Det är bra att ha med taktila saker som eleverna kan känna på. Det blir mer konkret för eleverna och de kan relatera saken till det som händer i boken, till exempel julgranen i Alfonsboken. En övning går ut på att viss rekvisita läggs ut på golvet och sedan får eleverna säga vilka saker som finns med respektive inte finns med i boken.

I några övningar används musik, till exempel när fyra bilder med scener från den aktuella

Foto: Solveig Kraft

boken läggs ut på golvet. Vi pratar om vad som händer på bilderna. Musik! Alla dansar till *Sommartider* med Gyllene tider. Musiken tystnar och alla stannar. Dramapedagogen talar om vilken bild alla ska gå till. Alla springer till bilden. Musiken börjar igen, nu ska vi springa till en annan bild!

Vid det sista dramapasset pratar vi om känslor, som motsatsparen rädd – modig. Dramapedagogen pratar om böckerna *Är du feg, Alfons Åberg?* av Gunilla Bergström och *Historien om någon* av Egon Möller-Nielsen. I övningarna används också material från Språkbussen: *Mina känslor med tecken*. Det är ett pedagogiskt material som består av 12 runda mattor med ritade bilder för känslor och tecknet för respektive känsla. Vi pratar om vad känslor är och använder oss av mattorna glad – ledsen och rädd – modig. Arbetet med mattorna blir en upprepning och igenkänning för eleverna av det tidigare konceptet där vi använde bilder från Alfonsboken som lades ut på golvet. Dessutom får eleverna visa och uttrycka känslan på bilden.

Det är bäst att arbeta med mindre grupper, 4-5 elever per tillfälle, då man arbetar med denna målgrupp. Det märktes då vi på grund av schematekniska orsaker fick slå ihop två klasser vid det sista tillfället.

HANINGE

Vilka aktiviteter genomförde ni och hur fungerade de?

På Handgruppens dagliga verksamhet ville både deltagare och personal gärna delta i projektet. Vi hade två gemensamma möten där vi planerade för aktiviteterna. Med på mötena var också två teckentolkar eftersom de flesta av gruppens deltagare och personal är döva eller har en hörselnedsättning. Tillsammans bestämde vi att träffarna skulle äga rum i Handgruppens lokaler och att vi skulle arbeta med länshemslöjdens koncept Slöjda en saga. Vi skulle då kunna kombinera Handgruppens stora intresse för slöjd med högläsning. Vi kontaktade länshemslöjdskonsulenten som tipsade om slöjdpedagogen Madelaine Jansson.

Det kändes viktigt att välja en spännande berättelse som kunde fånga alla deltagares intresse och inspirera till skapande. Vi valde bilderboken *Den hemska fisken* av Monica Zak. Den har uttrycksfulla illustrationer av Bengt-Arne Runnerström som fungerade som stöd så att alla deltagare skulle kunna följa med i berättelsen. Slöjdpedagogen Madelaine hade tagit med sig en mängd olika material som tyg, ull, cykelslangar, pärlor, mönstrade pappersark, korkar, stålfjädrar med mera. Hon hjälpte sedan till med idéer och praktiska tips.

Foto: Pia Andersson Wredlert

Foto: Pia Andersson Wredlert

Konceptet fungerade mycket bra för den här målgruppen. Deltagarna ordnade spontant en utställning av sina skapelser. Flera av deltagarna vill att Slöjda en saga ska bli en återkommande aktivitet.

På den dagliga verksamheten Konstverkstan, där brukarna arbetar med skapande verksamhet, startade vi en bokklubb i anslutning till bokbussens besök en gång i månaden. Det var lite trevande till en början, men sedan har vi haft en återkommande grupp på 4-6 personer. Vi har läst *Den hemska fisken, Grodprinsen, Aldrig mer för första gången, Frida* (en bok om Frida Kahlo), *Han hette Vincent* (en bok om Vincent van Gogh) och *Malala – orden är hennes vapen*. Samtidigt som vi läste visade vi bilder med hjälp av projektor och iPad. Vi avslutade varje träff med att visa nya böcker, som de sedan kunde låna i bokbussen.

Vilka erfarenheter har ni med er från projektet?

Det har varit bra att ingå i en grupp för att få tips och idéer från andra projektdeltagare och även att få delta i studiebesök på bibliotek som arbetat framgångsrikt mot målgruppen.

Genom projektet har vi bland annat fått möjlighet att delta i en studiedag om intellektuell funktionsnedsättning. Det gav oss fördjupad kunskap och förståelse för hur vi på biblioteket kan arbeta med verksamhet riktat mot målgruppen. Slöjdpedagogen Madelaine Jansson deltog i samma kurs. Hon är mycket intresserad av ett fortsatt samarbete kring målgruppen vuxna personer med funktionsnedsättning.

TÄBY

Vilka aktiviteter genomförde ni och hur fungerade de?

Vi genomförde flera aktiviteter som högläsning, filmvisning, teaterföreställning, skapande verkstad med utställning och berättande med dramapedagog. Vid första högläsningstillfället läste vi berättelsen *En naken karl bjuder på middag* och *Två roller och ett bröllop* där bilderna ur boken visades på projektor. Högläsningen skapade en fnissig och pratig stämning bland deltagarna när de sedan själva fick skapa fritt efter egna associationer.

Nästa tillfälle blev det filmvisning och därefter hade vi bjudit in dramapedagogen Camilla Olsson. Med vägledning av Camilla fick deltagarna prova på att vara med och själva berätta genom olika lekfulla övningar som till exempel att gestalta scener, att med rekvisita bygga upp en scen och hitta på en berättelse om vad som skulle kunna ha hänt, göra en levande skulptur, berätta utifrån ett föremål, eller bygga vidare på en historia genom att skicka den vidare mellan sig. Alla kunde vara med på något sätt och de flesta gick in entusiastiskt i övningarna. Det blev en mysig kväll för både Camilla och deltagarna som verkade nöjda och glada efteråt.

Nästa högläsningstillfälle blev med berättelsen *Den blinda floristen*, där blombilder visades på projektor under tiden. Några kommenterade att det var en fin historia och hur vissa delar av berättelsen hängde ihop. Det blev blomsterskapande verkstad efteråt, där alla kunde bidra efter egen förmåga. Nästa termin fortsatte med två tillfällen för högläsning och fortsatt skapande. Den ena med berättelsen *Utan kavaljer* (ingår i boken *Äntligen två!*) som flera verkade tycka var rolig att lyssna på och någon hade den perfekta låten som skulle passa till berättelsen och tyckte att man skulle kunna göra en teaterföreställning av berättelsen. Efter högläsningen fortsatte blomsterskapandet.

Vilka erfarenheter har ni med er från projektet?

För samarbete att gemensamt bolla idéer och upplägg. Att allt ändå inte blir riktigt som man tror och att man får modifiera under arbetets gång, som fria konstellationer från en fast grupp, variera pyssel och inte enbart efter fria associationer. Våga chansa på böcker och det underlättar att prata med andra bibliotekarier och utbyta erfarenheter men även ta tips på teman och idéer från kunnig omsorgspersonal.

Projektet har blivit en bra och givande ingång till en målgrupp vi saknande en del kunskaper och erfarenheter om från början. Samarbetet med en verksamhet gav en trygghet och stöd att komma i kontakt med och arbeta mot målgruppen på ett givande sätt.

Foto: Anna Dunér

UPPLANDS VÄSBY

Vilka aktiviteter genomförde ni och hur fungerade de?

Som folkbibliotek ligger det i vårt uppdrag att erbjuda ett särskilt anpassat bestånd för personer med kognitiva funktionsnedsättningar. I Upplands Väsby hade vi sedan länge uppfattningen att vårt bestånd av lättlästa böcker för vuxna utnyttjades främst till språkträning av SFI-studenter och bara i mindre omfattning av materialets andra målgrupp, de med funktionsnedsättning. *Möten med läsning* innebar för vår del ett tillfälle att rikta vår uppmärksamhet åt målgruppen och pröva olika sätt att uppmuntra till större användning av vårt anpassade bestånd.

Biblioteket har börjat förse de dagliga verksamheterna med depositionslån ur vårt lättläst- och talboksbestånd. Personalen erbjuds handledning i att hålla enkla boksamtal med verksamhetens brukare för att uppmuntra dem till läsning och ge dem en chans att uttrycka sig om sina läsupplevelser. I många fall har det lett till omväxling och stort nöje för verksamhetens brukare.

Vilka erfarenheter har ni med er från projektet?

Det mest värdefulla på ett personligt plan är utan tvekan de nya perspektiv på läsningens och berättandets oersättliga plats i tillvaron som jag upptäcker när jag arbetar med funktionshindrade som målgrupp.

VALLENTUNA

Vilka aktiviteter genomförde ni och hur fungerade de?

Vi bestämde oss för att starta en läsgrupp för de arbetstagare som klarade av de lite svårare LL-böckerna och kunde vara med och föra en diskussion kring det vi läser. Senare i vår kommer vi även genomföra en dramaaktivitet med en dramapedagog. Det har fungerat både bra och dåligt. Första boken vi läste fungerade inte alls, vi var ganska överens om att den var för lång och för olycklig. Det blev lite nervöst för min del eftersom det var mitt första lästillfälle med gruppen. Gruppen önskade sen böcker om kärlek och det som jag tyckt varit roligast och genererat flest kommentarer och diskussion har varit när vi läst kärleksdikter.

Vilka erfarenheter har ni med er från projektet?

Vikten av samarbete med personal från dagverksamhet/boende. När det finns en vilja från båda håll är inget svårt, då är det bara roligt.

Att man är en tydlig cirkelledare, att man kanske innan har gjort en läsplan för terminen men även är öppen för önskemål från deltagarna.

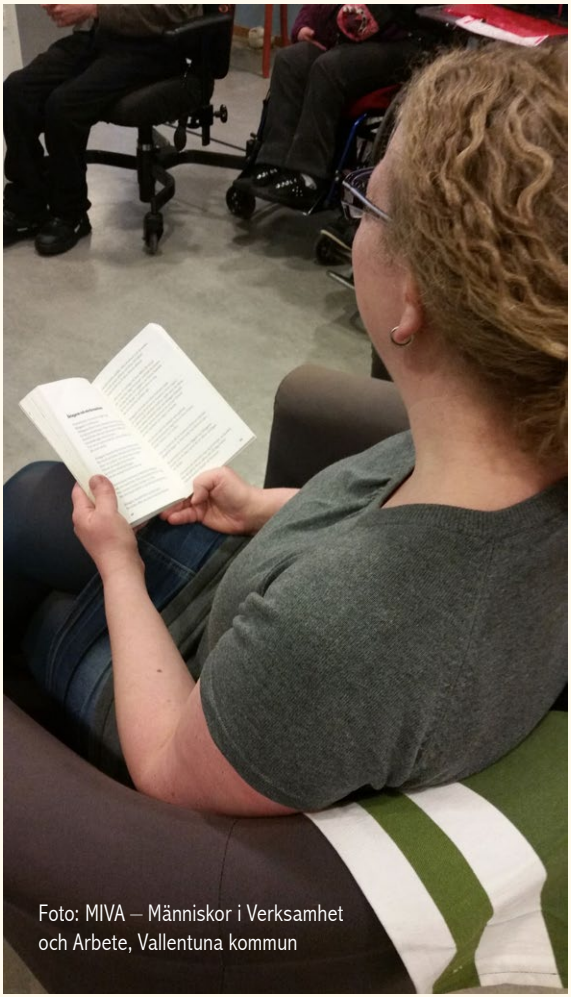

Foto: MIVA – Människor i Verksamhet och Arbete, Vallentuna kommun

Foto: Pia Andersson Wredlert

Fler aktiviteter

BOKPRAT FÖR BOLLA PÅ ERSBODA BIBLIOTEK

På Ersboda bibliotek, strax norr om Umeå, pågår en unik verksamhet. Varannan torsdag träffas vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning tillsammans med sina personliga assistenter eller anhöriga för att under ledning av bibliotekarien Monica Strandberg Johansson vara med om Bokprat för Bolla. Namnet kommer från Gunilla Bergströms bok om *Bill och Bolla*.

Verksamheten startade efter att Monica blivit kontaktad av en dramapedagog som precis hade anställts inom kommunens dagliga verksamhet för personer med funktionsnedsättning. Dramapedagogen var på jakt efter samarbeten för att kunna uppfylla lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Hennes mål var framför allt att hitta en meningsfull och individuellt utvecklande verksamhet för personer som befinner sig på en tidig utvecklingsnivå.

Bibliotekarien Monica hade under flera år arbetat med babybokprat men antalet små barn i området hade blivit färre. Hon ville därför gärna pröva på att ha kontinuerliga träffar med en ny målgrupp.

Under träffarna väljer Monica framför allt småbarnsböcker som är interaktiva med

mycket ljud och rörelser att härma. Hon läser intensivt och använder tecken som stöd och många rörelser med fysisk kontakt. I bokpratet ingår också musik och sång och ett stort tunt tyg som böljar över deltagarna under sången *Stor våg liten våg*. Gruppens absoluta favoritbok är *Knacka på* av Anna-Clara Tidholm. Den läser de tillsammans i början och slutet av varje träff. Deltagare och assistent har ett eget exemplar av boken så att de kan titta på bilderna och knacka på dörrarna tillsammans. En annan favoritbok är *Från apglad till öronvax* av Pernilla Stalfelt.

Monica tror att den som ska arbeta med liknande koncept gärna ska vara inlevelsefull och tycka om att dramatisera. Det kan också vara en fördel om man har erfarenhet av biblioteksverksamhet för små barn.

Några gånger varje år beger sig gruppen till Bokcafé Pilgatan inne i centrala Umeå. Där har man en riktig dörr som är byggd efter den blå Knacka på-dörren. Utflykten är mycket populär bland deltagarna. En gång per år bjuder Monica också in dagliga verksamheter från hela Umeå till den mycket populära Stor-Bollaträffen i kulturhuset Väven i centrala Umeå. Då läser och leker hon böckerna och visar bilderna via projektor på en stor duk.

När Monica först tog upp förslaget om att starta Bolla-verksamheten möttes hon av tveksamhet. Det var barn- och ungdomsverksamhet som skulle prioriteras. Monica ser det som mycket positivt att det nu finns en tydlighet i bibliotekslagen och att personer med funktionsnedsättning är en prioriterad målgrupp.

Foto: Pia Andersson Wredlert

KÄRLEKSKVÄLL I HANINGE

I februari varje år ordnas en kärlekskväll i Haninge kulturhus för alla personer som bor i gruppbostad i Haninge kommun. Kvällens program börjar alltid med en föreställning. Några av höjdpunkterna under åren har varit:

- Ordet är fritt – en föreställning med kärleksdikter och musik med Medis5
- Show, dans och teatergruppen från Haninge dagliga verksamheter
- Stora Blå möter På egna ben – en musik och dansföreställning
- Klang och jubel med teater Sláva

Under kvällen får deltagarna också prova på olika aktiviteter som att dansa salsa med Studieförbundet Vuxenskolan, jonglera med Dijay Mustang, kärlekspyssel eller bokklubb i biblioteket. Kvällen avslutas med en tipspromenad i biblioteket och fika med vaniljhjärtan. Antalet deltagare har varierat mellan 50 och 80 personer. Programmet är ett samarrangemang mellan biblioteket och kultur- och fritidsförvaltningens tillgänglighetsstrateg och sker i samverkan med Miljöverkstan i Haninge, föreningar och studieförbund.

Foto: Helena Andersson

HANINGE KULTUR
Zirkus
Loko-motiv
KÄRLEKSKVÄLL
PÅ KULTURHUSET
Måndag 9 feb 18:00-21:00
VARMT VÄLKOMMEN
du som är boende och
personal i kommunens
gruppbostäder för vuxna!
PS!
Ta med en egen
glasburk att
grodda i!
PROGRAM
18:00 Mingel – Jordbrogården bjuder på dryck och enkelt tilltugg
18:30 Showen The Penguin Meal med Zirkus Loko-motiv
19:15 Prova på enkeljympa med Friskis&Svettis, bokklubb med Pia,
kärlekspyssel med Lena och "Grodda med kärlek" med Miljöverkstan.
20:15-21:00 Vi bjuder på fika med vaniljhjärtan. Prisutdelning för er som gått tipspromenaden.
ANMÄL DIG HÄR!
Maila senast 23 januari till helena.andersson@haninge.se
Frågor: Helena Andersson, 08-606 80 05
Meddela om du behöver teckentolk.
Gå tipspromenaden – alla får pris!
Haninge
kommun
HANINGE KULTUR
KÄRLEKSKVÄLL
PÅ KULTURHUSET
Torsdag 14 feb kl 17.30-21.00
komna alla boende
personal i kommunens
pbostäder för vuxna!
OGRAM
ed bål och enkelt tilltugg
kl 18.00
Stora Blå möter På egna ben
En musik- och dansföreställning
Kl 18.45
Prova på att dansa salsa och lyssna
när Pia läser kärleksberättelser
kl 20.15-21.00
Vi bjuder på fika med vaniljhjärtan
Prisutdelning för deltagare
i tipspromenaden
Gå tipspromenad!
Gör bildknapp till tröjan!
ANMÄLAN!
Maila senast 31 januari till
helena.andersson@haninge.se
(Meddela om du behöver teckentolk)
Haninge
kommun
Frågor: Ann-Britt Öhrstig 08- 606 82 74,
Arrangör: Kultur- och fritidsförvaltningen, Haninge kultur och Jordbrogården
www.haninge.se/kultur

Foto: Navets datagrupp, Daglig verksamhet, Mjölby kommun

SAMARBETE MED SVÄNG I MJÖLBY

Samverkan och kompetensutbyte mellan biblioteket och funktionhindersomsorgen för vuxna är något som sedan länge kännetecknar Mjölby. Det finns tio dagliga verksamheter i Mjölby kommun och alla har läsombud och schemalagda lässtunder varje vecka. Läsombuden bjuds in till träffar på biblioteket två gånger per år. En daglig verksamhet driver också ett café i anslutning till biblioteket.

Tillgänglighetsbibliotekarien Ståby Marit Ivarsson och Camilla Gustafsson som är koordinator inom daglig verksamhet, Stöd & service, har under många år samarbetat kring läsombudsträffar och brukararrangemang. Marit och Camilla ingår också i arbetsgruppen för läsombudverksamhet som tillsammans stödjer läsombuden, informerar chefer om verksamheten och planerar och genomför olika program.

Ett av arbetsgruppens uppdrag är att ordna spännande och roliga kulturupplevelser för vuxna personer med funktionsnedsättning. Här är några exempel på arrangemang:

- När dagcentret Kringlan hjälpte tomten
  – en julberättelse där deltagarna själva fick bestämma slutet
- Påskkärringen som kraschlandat
- Pusseljakt i biblioteket
- Har du hört den förut? Det var tysken, dansken och Bellman…
  – en lättläst version av Kura skymning
- En dag med kunglig glans
- Följ med till Afrika
- Deckarmysterium på biblioteket

Tips från arbetsgruppen vid planering av arrangemang:

- Låt publiken få vara med i berättelsen
- Aktivera alla sinnen
- Gör det som känns roligt och våga ta ut svängarna

ETT RIKTIGT LÄTTLÄST BIBLIOTEK

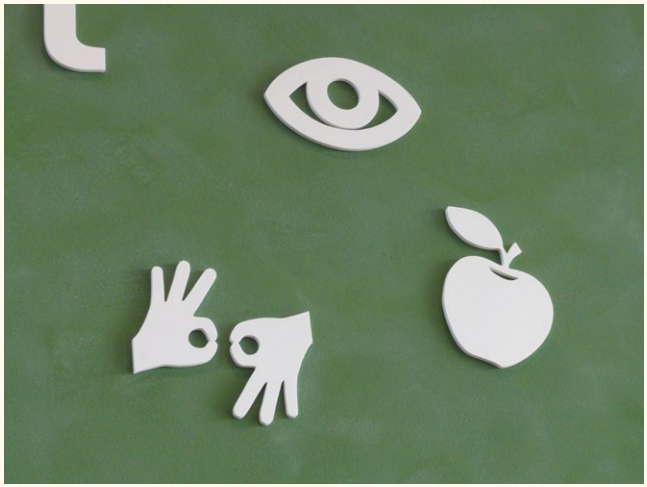

Linköpings bibliotek tilldelades 2015 utmärkelsen Bästa lättlästa bibliotek av Myndigheten för tillgängliga medier, MTM. Biblioteket har med bibliotekarierna Anna Fahlbeck och Kristina Lundwall i spetsen arbetat strategiskt i flera år för att stärka och synliggöra bibliotekets lättlästa avdelningar, äppelhylla och andra anpassade medier för både barn och vuxna. De har också utvecklat ett nära samarbete med bland annat läsombud inom funktionhindersomsorgen för vuxna, logopeder och annan personal vid landstingets barnhabilitering och logopedstudenterna vid Linköpings universitet. Biblioteket samarbetar även med Språkpedagogiskt centrum som finns i bibliotekets lokaler och som arbetar med barns läs- och språkutveckling inom grundskolan.

Foton:
Pia Andersson Wredlert

På Linköpings bibliotek är det lätt att hitta till avdelningarna med lättlästa böcker, talböcker, storstil och böcker med tecken som stöd för unga och vuxna. En grön vägg med orden ***Läsa på olika sätt*** syns från bibliotekets entré. Bibliotekets äppelhylla är stor och inbjudande och har en imponerande mängd böcker i olika format.

Biblioteket ordnar varje år flera arrangemang och aktiviteter för olika målgrupper:

- Äppelhylledagen firas med körsång, sagostunder med tecken som stöd och aktiviteter som ”tova ditt eget äpple” eller ”gör din egen taktila bild”.
- Den internationella logopeddagen uppmärksammas med sagostunder och föreläsningar.
- På söndagarna erbjuder biblioteket sagostunder med tecken som stöd i samarbete med logopedutbildningen vid Linköpings universitet.
- Varje år ordnas bokmässan Rätten till läsning med inbjudna SFI-grupper på förmiddagen och personer som bor i kommunens gruppbostäder på kvällen.

FILMKLUBBEN PROSIT

På Oxelösunds bibliotek arrangerar man sedan flera år tillbaka en filmklubb för personer som bor i gruppbostad. Det är filmvisning var fjärde söndag klockan 14 under höst och vår. Veckodag och tid är ett önskemål från personalen inom omsorgen då många personer som bor i gruppbostad sitter hemma utan aktiviteter på helgerna.

Filmklubben har cirka 30 medlemmar. Alla deltagare har ett medlemskort och det bjuds naturligtvis på popcorn. Biblioteket har en filmlicens via Swedish film AB och man använder en DVD-spelare, projektor och filmduk. Filmerna om *Sune, Paddington* och *Big Hero* är några exempel på stora publikdragare.

Några av böckerna vi arbetat med i projektet.
Foto: Pia Andersson Wredlert

Utmaningar

Utmaningar i projektet

En utgångspunkt inför projektet var att involvera bibliotek som hade liten eller ingen samverkan med verksamheter för personer med funktionsnedsättningar i sin egen kommun. För de deltagande biblioteken har det därför varit självklart att det är en utmaning att nå ut och nå fram, och att få till samverkan med andra. Deltagarna från Haninge, som kommit en bit på vägen, formulerar det väl i sina tre frågor:

- Hur når man personer med funktionsnedsättning på deras fritid?
- Hur skriver man en lockande inbjudan till bibliotekens evenemang?
- Hur hittar man bättre former för samverkan med boendepersonalen?

Men projektdeltagarna har också många konkreta erfarenheter att berätta om från sina aktiviteter och arrangemang. Det här är några av de praktiska utmaningar de mött.

BOTKYRKA

Vad har varit den största utmaningen?
Att välja rätt metod för målgruppen. Det var därför värdefullt att samarbeta med lärarna som känner eleverna.

HANINGE

Vad har varit den största utmaningen?
Det har varit svårt att hitta böcker som engagerar alla deltagare i grupperna. Vi har upplevt att det har funnits väldigt olika behov och önskemål inom grupperna. Deltagarna har varit i olika åldrar från 20 till 65 år, på olika nivåer och med olika intressen.

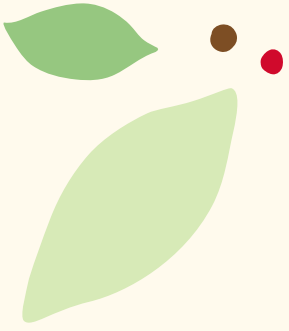

TÄBY

Vad har varit den största utmaningen?

Att fylla aktiviteterna med ett bra innehåll. Dramapedagogen Camilla Olsson hade jag redan hört gott om från *Möten med läsning* i Tullinge. Det var däremot svårt att komma på bra högläsningsböcker, filmer och teaterföreställningar som skulle kunna vara lämpliga för målgruppen. Inte bara att högläsningsböckerna skulle kunna fungera för målgruppen, utan jag kände också att det var viktigt att jag själv tyckte om dem eller kände mig bekväm med dem. Jag fick lite tips i början på lämpliga teman som till exempel kärlek. Det jag dock märkte när jag letade lättlästa vuxenböcker var att det i många fanns med sexscener som jag själv kände att jag skulle ha svårt att högläsa, och att det kunde finnas personer som inte var intresserade eller ville höra dessa. Jag kom fram till att det viktiga var att hitta berättelser som kändes bra och som jag trodde på och sedan var det bara testa och se hur det föll ut hos deltagarna.

UPPLANDS VÄSBY

Vad har varit den största utmaningen?

Det svenska lättlästa utbudet för vuxna är imponerande, men vi önskar att det var ännu större och bredare. För en del läsare tar utbudet helt enkelt tyvärr slut. Ännu större brist råder det på illustrerat material anpassat för vuxna med kognitiv funktionsnedsättning.

VALLENTUNA

Vad har varit den största utmaningen?

En svårighet tycker jag har varit att veta vilken nivå jag ska lägga läsningen på när vissa i gruppen klarar av mer avancerade böcker än andra. Att hitta läsning som inte är för enkel, men heller inte för svår och som passar för målgruppen. LL-utbudet är bra, men inte oändligt.

Att prata om det vi läst är också en utmaning. Det är lätt att själv sitta och orera om innehållet, svårare att få igång ett samtal om hur deltagarna uppfattat texten.

Foto: Cecilia Bengtsson

Fler utmaningar

Personer med funktionsnedsättning är en prioriterad målgrupp enligt bibliotekslagen. I kommunernas biblioteksplaner hänvisas det ofta till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Biblioteken erbjuder anpassade medier och många bibliotek har arbetat aktivt med att förbättra den fysiska tillgängligheten i bibliotekslokalerna. En del har också arbetat för att tillgängliggöra bibliotekets hemsida för fler. Däremot saknas ofta en konkret plan för bibliotekens verksamhet och samarbeten kring personer med funktionsnedsättning. Att detta är en prioriterad målgrupp är inte alltid synligt när det gäller antal inbjudna grupper eller riktade arrangemang.

På kommunal nivå saknas också ofta en övergripande plan för samarbeten mellan olika verksamheter och över förvaltningsgränserna. Sådant samarbete är viktigt för flera av bibliotekens målgrupper, inte minst för personer med funktionsnedsättning.

Exempel på fler utmaningar:

- Det krävs uthållighet och ett långsiktigt arbete för att skapa positiva relationer mellan bibliotekspersonal och personer som inte självmant söker sig till biblioteken.
- Att själv få ta initiativ och bestämma över sitt liv är viktigt men det är inte alltid lätt. Hur ska man kunna önska att få besöka ett bibliotek eller svara ja till en inbjudan till en högläsningsstund när man inte vet vad man kan förvänta sig?
- Grupperna har olika intressen och behov. Några personer läser vuxenromaner, andra läser lättlästa barnböcker. Några kan inte alls läsa själva men lyssnar gärna till en lättläst bok för vuxna, medan andra endast kan tänka sig att lyssna till en bok om Alfons eller Emil i Lönneberga.
- Det råder stor brist på litteratur som motsvarar målgruppens egna önskemål.
- Avståndet mellan bostaden och biblioteket kan vara ett hinder.
    - De som har behov av färdtjänst har ett begränsat antal färdtjänstresor. Krångel med taxibilar som inte kommer på beställda tider försvårar medverkan vid tidsbundna träffar och arrangemang.
    - Personal från gruppbostäderna kan ha svårt att följa med den som är i behov av stöd om inte alla som bor i gruppbostaden vill åka till biblioteket.
    - Ungdomar som fortfarande bor med sina familjer och som har behov av en medföljande stödperson för att kunna besöka biblioteket kanske inte har fått beviljad ledsagning eller utnyttjar de få beviljade ledsagningstimmarna till någon annan kontinuerlig aktivitet.

Möjligheter

Framtiden efter projektet

Projektdeltagarna har tittat tillbaka och sammanfattat sina erfarenheter av att medverka i projektet. Men de har också fått blicka framåt, och de ser alla positivt på framtiden. Här berättar de om vad som händer närmast efter projekttidens slut, och vilka möjligheter de ser längre fram.

BOTKYRKA

Vad har ni för tankar inför framtiden?

Jag vill gärna fortsätta att arbeta mot målgruppen. Barn och unga med funktionshinder är en dubbelt prioriterad målgrupp och det känns därför extra viktigt att arbeta för att de ska känna sig delaktiga och ge dem möjlighet att ta del av verksamheten på biblioteket. Viktigt att de känner sig välkomna och att biblioteket är till för dem!

- Jag vill bjuda in Träningsskolan kontinuerligt till biblioteket för bokprat/boktips. Vi har också sökt Skapande skola-pengar för fortsatt samarbete.
- Jag kommer att göra bokpåsar med olika teman för utlåning till Träningsskolan, till exempel bokpåsar med taktila böcker eller *Moa och Linus*-påsar.
- Att arbeta med en dramapedagog som kan tecken var väldigt lyckat och vi vill försöka arbeta på liknande sätt, till exempel genom att ha sagoläsning med dramapedagog som kan tecken.
- Jag önskar också att utifrån detta ”koncept” kunna utarbeta strategier för samarbete med andra verksamheter i kommunen som riktar sig till personer med behov av anpassade medier.
- Det skulle också vara roligt att samarbeta med Kulturskolan och ha ett musikprojekt tillsammans med dem för målgruppen.
- Vi vill också bjuda in andra aktörer för information om tillgängliga medier, till exempel specialpedagoger, logopeder och BVC-personal.
- Vi vill också köpa in språkpillerväskor (material för språkträning) och mer av annat material som passar målgruppen, till exempel taktila böcker.

HANINGE

Vad har ni för tankar inför framtiden?
För att kunna utveckla bibliotekets verksamhet för personer med funktionsnedsättning behöver vi hitta nya vägar till samverkan med chefer och personal inom omsorgen. Att samarbeta med arbetsterapeuter och sjukgymnaster inom den kommunala funktionshindersomsorgen kan vara en väg.

- Vi planerar att erbjuda informationsträffar angående talböcker ute på gruppbostäder och dagliga verksamheter.
- Några gruppbostäder kommer att bjudas in till en dag med lokalhistoriskt tema på biblioteket i Västerhaninge.
- Vi planerar också att starta nya bokklubbar på fler dagliga verksamheter.

TÄBY

Vad har ni för tankar inför framtiden?
Dels att fortsätta vårt samarbete med Träffpunkten Täby genom att hålla i högläsningstillfällen där. Genom att samarbetet gick så bra och att deltagarna var så positiva och personalen så engagerad har vi fått mer energi till att fundera vidare på nya samarbeten och aktiviteter för målgruppen. Vi kommer att undersöka om vi kan arrangera något liknande med högläsning eller kanske boktips för andra liknande verksamheter i området.

UPPLANDS VÄSBY

Vad har ni för tankar inför framtiden?
Servicen kommer att införlivas som en fast del av bibliotekets kärnverksamhet. Vi räknar med att fortsätta samarbeta med de dagliga verksamheterna i kommunen.

VALLENTUNA

Vad har ni för tankar inför framtiden?
Läsgruppen fortsätter. Det skulle vara roligt att försöka skriva något ihop, kanske en dikt? Jag skulle gärna starta fler läsgrupper och då för dem som de enklaste LL-böckerna skulle fungera för.

Foto: Pia Andersson Wredlert

Fler möjligheter

Deltagarna i *Möten med läsning* har många tankar om metodutveckling, fortsatt samarbete och utvidgade målgrupper för de aktiviteter som de prövat. Men under projektet har vi snuddat vid ännu fler saker som skulle – och borde – göras för att bibliotekens verksamhet ska bli tillgänglig på det sätt som bibliotekslagen föreskriver. Det handlar både om mer övergripande och mer långsiktiga samarbeten än vad som ryms i ett projekt, om strategiskt arbete med medier och programverksamhet, och om konkreta förbättringar av bibliotekens information.

Samverkan

För att nå fram till målgruppen vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning krävs oftast samverkan över förvaltningsgränserna inom kommunen. När det lyckas öppnar dessa kontakter dörrarna till många olika möjligheter. Inom LSS-verksamheter där det finns aktivitetsansvariga eller läsombud/kulturombud är de förstås bra samarbetspartners för biblioteket, som i exemplet från Mjölby. Men det finns mycket mer att göra! Ett viktigt steg är att kartlägga sin och målgruppens kontaktytor. Hur ser lokalsamhället ut med kommunala och privata aktörer, föreningar, studieförbund, särvux, habilitering och forum för anhöriga?

Flera av projektdeltagarna lyfter fram det positiva med att samarbeta med pedagoger inom slöjd, konst och drama. Sådana kan finnas inom den egna kommunen men det kan också löna sig att leta på regional nivå. Regionbibliotek Stockholm tillhör till exempel landstingets länskulturfunktioner tillsammans med slöjd, film, dans, musik och museum. Kontaktuppgifter finns på webben: kultur.sll.se/Kultur-i-lanet/Lansfunktioner

Projektet har visat att det är av stort värde att bibliotekarier från olika kommuner som arbetar mot samma mål får möjlighet att träffas och utbyta erfarenheter. Det finns många gemensamma nämnare när det gäller möjliga samarbetspartners och aktiviteter, även om kommunerna ser olika ut till yta och befolkning. Fram för fortsatt nätverksarbete mellan biblioteken i länet alltså.

Uppsökande verksamhet

Genom uppsökande verksamhet kan biblioteken nå ut till målgrupper som annars inte besöker biblioteket. Man får möjlighet att visa smakprov på vad ett bibliotek kan innehålla, skapa kontakter och bjuda in till biblioteksbesök. Och uppsökande verksamhet – det kan vara en bokbuss eller bokbil men också en bokcykel eller bara en shoppingvagn.

Kontinuerliga aktiviteter på biblioteken

När det gäller bibliotekens barnverksamhet finns en lång tradition av att erbjuda regelbundna aktiviteter som sagostunder och bokklubbar. En del bibliotek har även teaterföreställningar och sagostunder med tecken som stöd där man vänder sig till alla barn men riktar en särskild inbjudan till barn med funktionsnedsättning. Inom målgruppen vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning finns många

personer som har nedsatt läsförmåga eller som inte alls kan läsa. Även denna grupp skulle kunna bjudas in till biblioteken för återkommande högläsningsstunder eller bokcirklar. Andra idéer som utprovats för denna målgrupp av deltagarna i projektet är filmvisning/bioklubb, teater/dramatiserat berättande och berättande med skapande verksamhet.

Årligen återkommande större aktiviteter och program som riktar sig till dessa prioriterade målgrupper är god marknadsföring för biblioteket och har ett starkt symbolvärde. Det kan till exempel vara temakvällar, konstutställningar eller LL-dagar. Fina exempel är den årliga Kärlekskvällen i Haninge och Äppelhylledagen i Linköping.

Digital delaktighet

Ett annat område som rör bibliotekens kärnverksamhet är uppdraget att arbeta med digital delaktighet. Idag ordnar många bibliotek särskilda aktiviteter för olika målgrupper om bland annat e-tjänster, informationssökning, källkritik, datorspel, sociala medier och så vidare. Ofta samarbetar man med föreningar om seniorsurf för äldre, programmering för barn, digitala första hjälpen för nya svenskar och så vidare. Men vuxna med intellektuella eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar syns mycket sällan i det arbetet. Vad är det lokala bibliotekets roll för denna målgrupp?

Bibliotekens anpassade medier

Många bibliotek arbetar aktivt med Äppelhyllor för barn och ungdomar. Kan man göra något liknande för vuxna? Linköpings stadsbiblioteks avdelning Läsa på olika sätt är verkligt imponerande och kan inspirera både stora och små bibliotek.

Lockande LL-hyllor med stort utrymme för skyltning är bra för alla, men kanske extra viktigt för att visa upp de böcker som riktar sig speciellt till dessa målgrupper. Deras lättlästa böcker riskerar annars att försvinna in i mängden titlar som främst produceras för dem som håller på att lära sig svenska.

Ett annat viktigt område är talböckerna, som blir allt mer osynliga på biblioteken i takt med att de lånas och läses digitalt. Alla personer som har rätt till stöd enligt LSS ingår i de grupper som har rätt att använda talböcker och detta skulle kunna marknadsföras mycket mer, till användare och förmedlare.

Bibliotekens information

En tekniskt tillgänglig webbplats med enkelt och tydligt språk är lagkrav som många bibliotek ännu strävar för att uppnå. Det är bra för alla, men dessutom kan det behövas vissa sidor som riktar sig speciellt till personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Ofta finns idéer och kunskap om detta på informationsavdelningen och i andra verksamheter i kommunen som arbetar direkt med dessa målgrupper.

Biblioteksvisningar för fler! Precis som vissa bibliotek erbjuder biblioteksvisningar på olika språk kan man tänka sig att många skulle uppskatta ett alternativ med enklare språk och långsammare tempo. Och visst vore det god service om vissa visningar var extrautrustade med till exempel tecken som stöd och bildstöd? I det sammanhanget kan det vara intressant att samarbeta med studenter på vårdutbildningar och pedagogiska utbildningar.

En informationsbroschyr om biblioteket med beskrivande bilder är toppen för personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Som visar hur det ser ut på biblioteket, vilka som jobbar där, hur man lånar, var man frågar. Samma material kan presenteras på webbplatsen. Det kan ge målgruppen bra förkunskaper och förväntningar på biblioteket, och skapa härlig igenkänning när man kommer dit.

Fortbildning för biblioteksspersonalen behövs regelbundet, inte minst utbildning för att öka kunskaperna om olika funktionsnedsättningar och aktiviteter för att utveckla bemötande och kommunikation.

Positiva förväntningar

Något av det allra viktigaste för att nå fram till en person som kanske inte själv kan läsa är att skapa positiva förväntningar på vad biblioteket kan erbjuda och på vad en bok kan innehålla. Att det finns böcker om kärlek, vampyrer, katter och kyrkklockor.

Det personliga mötet är mycket viktigt. Att man känner igen bibliotekarien och att man är igenkänd av bibliotekarien. Och kanske känner några bibliotekarier till ens specialintressen så att man inte måste förklara varje gång.

Det lönar sig för biblioteket att lägga tid på visningar och träffar i de egna lokalerna men också på besök ute i olika verksamheter. Att skapa goda varaktiga relationer med användare och förmedlare, så att biblioteket kan bli en naturlig del i deras vardag.

Till sist

Projektarbete innebär att man vågar experimentera och pröva sig fram. *Möten med läsning* är ett utmärkt exempel på det. Man misslyckas ibland, ändrar i planen och diskuterar med kollegor. Ur dessa erfarenheter går saker och ting framåt, metoder och arbetssätt utvecklas. Det är frusterande och utmanande ibland när man kliver utanför sin invanda arbetsroll, men det är också stimulerande och roligt.

Metodutveckling i all ära, men det som gjort det största intrycket under projektet är ändå de mellanmänskliga mötena. De ger energi och motivation att fortsätta arbeta och det hoppas vi att den här skriften lyckas förmedla. Nu är projekt *Möten med läsning* i hamn, men arbetet med att hitta metoder, arbetssätt och samarbeten för att nå bibliotekens prioriterade målgrupper fortsätter.

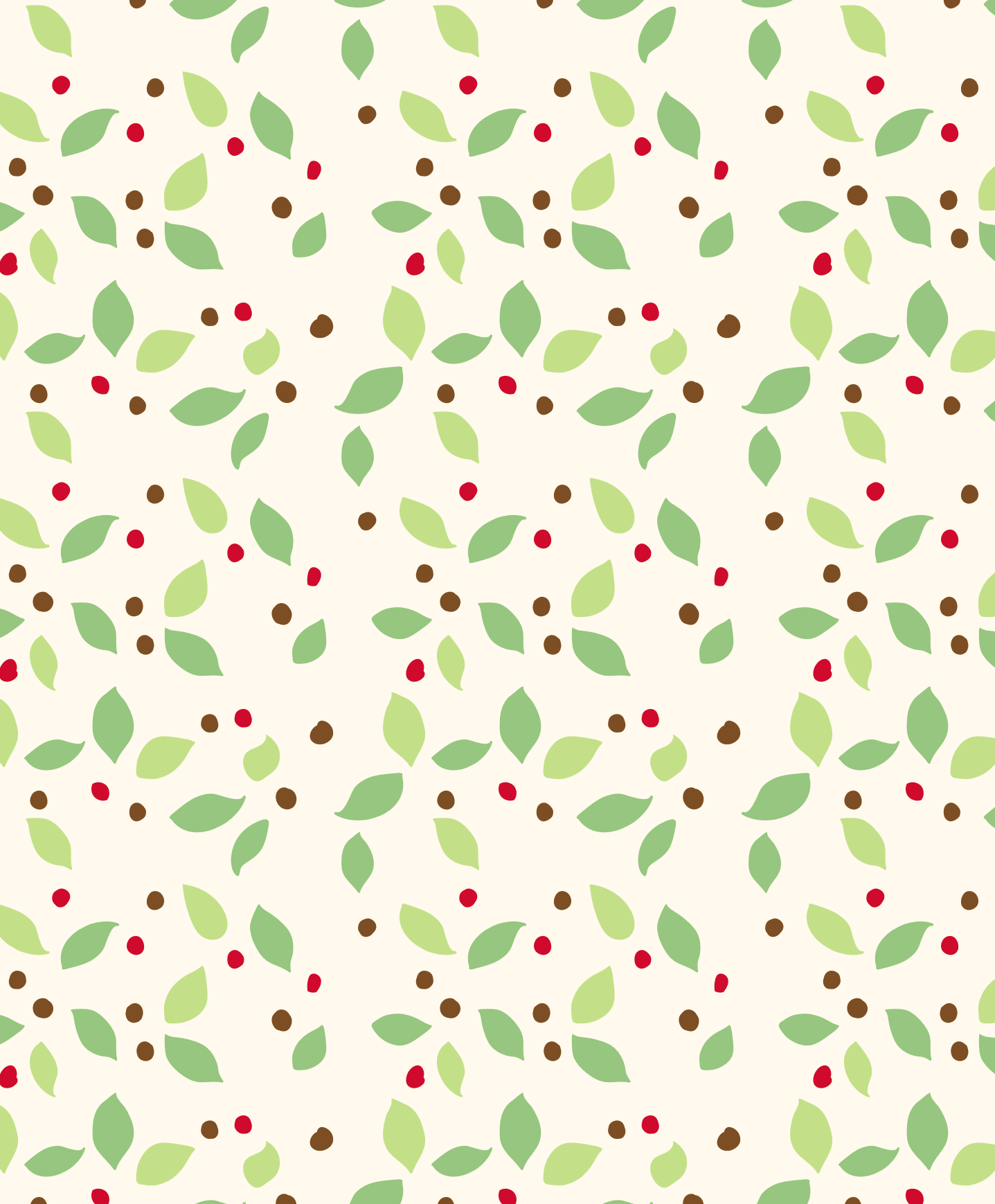

Fakta

Styrdokument

Som avslutning presenterar vi lite material som kan fungera som underlag för läsning av skriften, men också som stöd för bibliotek som själva vill starta eller förnya sin verksamhet inom det här området. Det är dels utdrag och länkar till lagstiftning och regelverk som gäller i Sverige, och dels några korta beskrivningar av de målgrupper som deltagit i *Möten med läsning*. Allt material är hämtat från källor som vi bedömer som stabila och pålitliga – riksdag och regering, Socialstyrelsen och Stockholms läns landsting – men texterna här gör inte anspråk på att vara uttömmande utan bör ses som en introduktion. Allra sist finns en liten lista med länkar till bland annat intresseorganisationer.

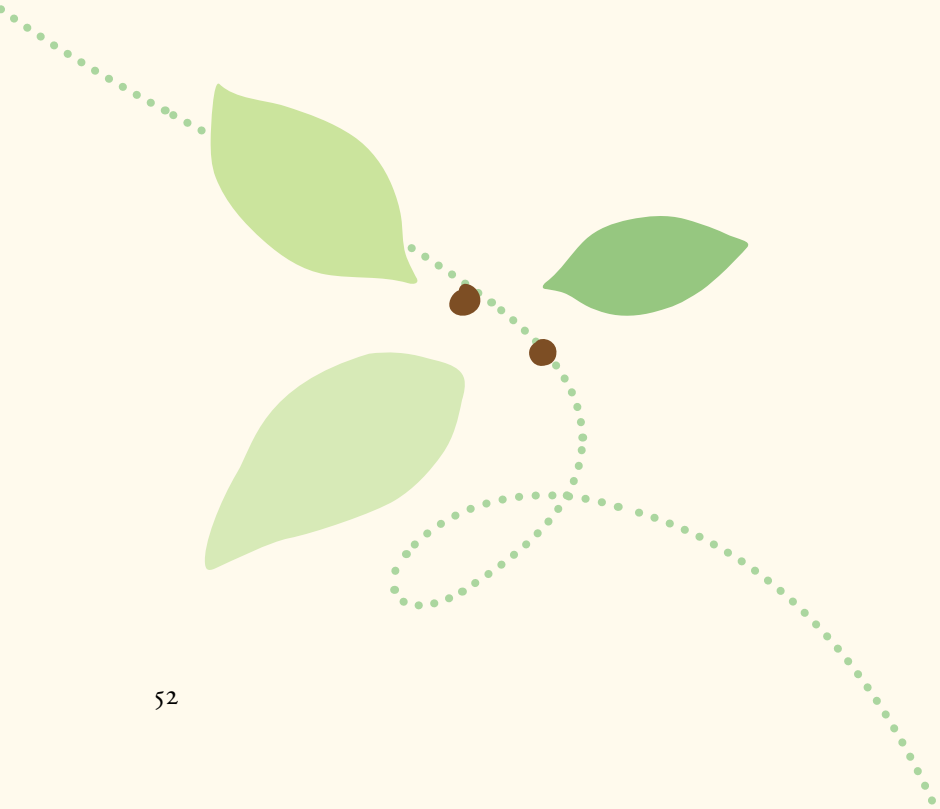

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Ur publikationen: Lär känna FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Handikappförbunden 2008

I december 2006 antog FN en ny konvention om mänskliga rättigheter för människor med funktionsnedsättning. Konventionen antogs av Sveriges riksdag 13 november 2008.

En stat som har antagit konventionen ansvarar för att rättigheterna förverkligas på alla samhällsnivåer, nationellt, i regioner och landsting och i landets alla kommuner. Konventionen kan användas som riktlinjer för vilka åtgärder som behövs för att människor med funktionsnedsättning ska få sina mänskliga rättigheter uppfyllda. Konventionen är också ett bra och viktigt stöd i handikapprörelsens intressepolitiska arbete.

Konventionen

- Identifierar och förtydligar att mänskliga rättigheter även omfattar människor med funktionsnedsättning.
- Gör att var och en kan se vilka rättigheter som finns.
- Lägger fast samhällets ansvar för att mänskliga rättigheter ska förverkligas för människor med funktionsnedsättning.
- Ger handikapprörelsen rätt att vara delaktig i beslutsfattande som rör människor med funktionsnedsättning och rätt att delta fullt ut i övervakningen av hur konventionen efterlevs.

Läs mer på regeringens webbplats om mänskliga rättigheter:
www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning

Bibliotekslagen

Ur Bibliotekslag (2013:801)

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

Ur En ny bibliotekslag Ds 2012:13

3.7.3 Personer med funktionsnedsättning

Så som framgår av författningskommentaren till den nu gällande bestämmelsen (prop. 1996/97:3 s. 209) utgör personer med funktionsnedsättning en grupp som det är särskilt angeläget att biblioteken uppmärksammar. För personer med funktionsnedsättning har de tekniska hjälpmedlen utvecklats snabbt under senare år, som till exempel anpassade datorer. Hjälpmedlen är i dag lätta att använda, förhållandevis billiga och erbjuder goda möjligheter att ta del av och sprida litteratur och kultur. Enligt utvärderingen av bibliotekslagen erbjuder dock långt ifrån alla kommuner dessa hjälpmedel i biblioteksverksamheten. Därmed uppfyller de inte den nuvarande lagens föreskrifter i detta avseende.

Det är också angeläget att personer med sådana funktionsnedsättningar som kräver andra insatser än tekniska lösningar uppmärksammas så att även dessa personer får möjlighet att tillgodogöra sig bibliotekstjänster.

Inom detta område bör de regionala biblioteksverksamheterna utveckla kompetens och samordna ansträngningar för att utjämna skillnader mellan kommunerna. Nationella strategier inom området kan också behöva utvecklas. Förslaget innebär att den angelägna målgruppen särskilt lyfts fram genom en egen bestämmelse.

Läs mer på regeringens sida om den nya bibliotekslagen:
www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2013/04/prop.-201213147/

LSS – Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)

Ur publikationen: Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade – LSS, Socialstyrelsen 2007

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

LSS ger rätt till tio insatser för särskilt stöd och särskild service som människor kan behöva utöver det som de kan få genom annan lagstiftning. LSS är ett komplement till andra lagar och innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som andra lagar ger. En begäran om stöd och service från en person som ingår i lagens personkrets bör i första hand prövas enligt LSS om det är en insats som regleras i lagen. Motivet till detta är att det i allmänhet får antas vara till fördel för den enskilde.

Vem gäller lagen för?

LSS gäller för

1. personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Hela lagtexten finns på regeringens sida:
www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-1993387-om-stod-och-ser_sfs-1993-387

Ur publikationen: Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS
Stöd för rättstillämpning och handläggning, Socialstyrelsen

Tillgänglighet till det allmänna fritids- och kulturutbudet

En av kommunens uppgifter är att verka för att det allmänna fritids- och kulturutbudet blir tillgängligt för personer som omfattas av LSS.[51] Det gäller både verksamhet som anordnas av kommunen och verksamhet som anordnas av andra. I kontakter med privata arrangörer av fritids- och kulturverksamhet måste därför kommunen verka för att verksamheten blir tillgänglig för personer med omfattande funktionshinder.

Att verka för tillgänglighet kan innebära att se till att det finns god och väl anpassad information om utbudet av olika evenemang och aktiviteter.

Det kan också innebära att man måste verka för tillgänglighet i rent fysisk bemärkelse – dels till själva aktiviteterna, dels till kommunikationer till och från dessa. Syftet är att i största möjliga utsträckning ge människor med omfattande funktionshinder möjlighet att leva som andra, dvs. att de kan ta del av det allmänna fritids- och kulturutbudet utifrån egna förutsättningar både som åskådare till olika evenemang och som aktiva utövare av verksamheten. (Se kapitel 2 avsnittet Lagens mål – att leva som andra.)

Fritid och kultur – en del av insatsen bostad med särskild service

För att även människor med omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov skall ges möjlighet till fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår detta som en del av insatsen ”bostad med särskild service för vuxna” och den som är huvudman för boendet måste ta hänsyn till vad detta innebär i det enskilda fallet.[52]

Varje individ skall alltså ges möjlighet att utifrån önskemål och förmåga använda det utbud som finns. Att personer som bor i samma gruppbostad har likartade intressen och önskemål för sin fritid är inte säkert, och det är därför inte lämpligt att fritiden planeras kollektivt.

Personalen har som en viktig uppgift att ge den enskilde stöd att utveckla egna fritidsintressen. Det kan handla om att stödja den enskildes förmåga och intresse att utveckla någon talang, men det kan också innebära att visa på aktiviteter som den enskilde tidigare inte haft möjlighet att pröva. Fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter behöver inte alltid ske ute i samhället. Stöd kan även behövas för att få tillgång till musik, film, böcker och nyheter i hemmet. Personalens uppgift kan då vara att förmedla lättlästa böcker och tidningar eller litteratur intalad på band eller i form av punktskrift.

[53]Genom läsestunder med högläsning kan de som inte själva kan eller orkar läsa få tillgång till böcker, tidningar och samhällsinformation.

Tillräckligt med personal för fritid och kultur

Det personliga stödet är för många den viktigaste förutsättningen för att kunna ta del av information, kunna ta sig till och från en aktivitet och kunna vara delaktig i aktiviteten. Insatsen ”bostad med särskild service för vuxna” innefattar fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter och personalens dimensionering måste därför vara anpassad så att det finns möjlighet att ge det stöd till detta som behövs.

Det personliga stödet bör normalt och i första hand tillgodoses inom ramen för boendet.[54] Ibland kan den enskilde dock ha individuella önskemål som kan vara svåra att tillgodose av den ordinarie personalen. I dessa fall kan det vara nödvändigt för den enskilde att få kompletterande stöd genom någon av de övriga insatserna i 9 § LSS, t.ex. ledsagarservice eller i undantagsfall personlig assistans.

Ledsagarservice

Ledsagareservice kan utifrån den enskildes behov och önskemål vara ett komplement till den ordinarie personalen när det gäller behov av ledsagning utanför bostaden och kan t.ex. användas för att delta i fritidsaktiviteter eller i kulturlivet.

Noter:

51 Se 15 § LSS.

52 Prop. 1992/93:159 s. 92.

53 Centrum för lättläst är en stiftelse som ger ut lättlästa böcker och tidningar bl.a. Nyhetstidningen 8 SIDOR. Centrum för lättläst arbetar för att bygga upp läsombudsverksamhet där personal som arbetar i bostäder och daglig verksamhet utbildas till läsombud. Läsombudens uppgift är att stimulera till läsning av tidningar och böcker. Se vidare www.llstiftelsen.se

54 RÅ 1995 ref. 47.

Hos Socialstyrelsen finns hela skriften att ladda ner:
www.socialstyrelsen.se/publikationer2007/2007-101-6

Några funktions-nedsättningar

Från webbsidan: Habilitering & Hälsa, Stockholms läns landsting 2016-05-26.
habilitering.se/funktionsnedsattningar/intellektuell-funktionsnedsattning-utvecklingsstorning

Intellektuell funktionsnedsättning (Utvecklingsstörning)

Ungefär en procent av befolkningen i Sverige har en utvecklingsstörning. Personer som har en utvecklingsstörning har ofta även andra funktionsnedsättningar, som till exempel rörelsehinder, cerebral pares, autism, eller en syn- eller hörselnedsättning. Det finns olika grader av utvecklingsstörning, som innebär allt från en mycket svår funktionsnedsättning, till att personen med visst stöd kan leva ett självständigt liv.

Lindrig utvecklingsstörning

En lindrig utvecklingsstörning innebär att personen har förmåga att gå utanför sin egen verklighet och föreställa sig sådant som inte är självupplevt. Däremot kan en person med lindrig utvecklingsstörning ha svårt att förstå abstrakta begrepp och saker som man inte kan uppleva konkret. Det kan vara svårt att förstå symboler för olika ting, som till exempel att kontokort motsvarar pengar som betalningsmedel. Det hindrar inte att personer med lindrig utvecklingsstörning kan lära sig läsa, skriva och räkna. De flesta personer med utvecklingsstörning hör till den här gruppen, som i Sverige utgör cirka 85 procent av det totala antalet personer med utvecklingsstörning.

Måttlig utvecklingsstörning

Den som har en måttlig utvecklingsstörning kan kanske lära sig att läsa enstaka, lätta ord och att skriva sitt eget namn, men förstår mer om han eller hon får ta hjälp av bilder. Talat språk förstås i stor utsträckning och ofta kan personen själv kommunicera genom tal. Förståelsen är dock begränsad till egna upplevelser. Personer med måttlig utvecklingsstörning utgör ca tio procent av det totala antalet personer med utvecklingsstörning.

Grav utvecklingsstörning

Personer med grav utvecklingsstörning upplever verkligheten som den är här och nu. Genom olika former av samspel kan personer med grav utvecklingsstörning lära sig att känna igen människor, föremål och situationer. Däremot kan det vara svårt att föreställa sig något i tankarna, om man inte samtidigt får sinnesintryck. Mest kommunicerar man via kroppsspråket och gester.

Har man en grav utvecklingsstörning lär man sig inte att förstå talat språk och kan inte heller

själv tala. Däremot kan man lära sig att förknippa ord med vissa handlingar och situationer. Då fungerar orden som signaler och inte som symboler. För att underlätta förståelsen, behöver man visa konkret vad man menar med hjälp av föremål. En sked kan t ex signalera matdags. Personer med grav utvecklingsstörning utgör ca 5 % av den totala populationen personer med utvecklingsstörning.

Från webbsidan: Barn- och ungdomspsykiatri Stockholm, Stockholms läns landsting 2016-05-26. www.bup.se/sv/Rad-och-fakta/Artiklar/Autismspektrumtillstand/ Autismspektrumtillstånd

Autismspektrumtillstånd

Autismspektrumtillstånd

Autismspektrumtillstånd (förkortas AST) är ett nyare begrepp för att beskriva svårigheter som handlar om förmågan att vara social och kommunicera med andra. Det har en bredare betydelse än autism och täcker in både de som har lättare autistiska drag och de som har väldigt svår autism.

Aspergers syndrom

Aspergers syndrom är en form av AST. Personer med Asperger kan ha lätt för sig i vissa sammanhang, då de kan vara väldigt pålästa och kunniga inom vissa områden, men i andra sammanhang kan svårigheterna med social förmåga och kommunikation bli tydliga.

Autismspektrumtillstånd, AST, visar sig väldigt olika för olika personer. Det som är gemensamt är att AST påverkar ens förmåga att vara social och kommunicera med andra. Om man har AST är det vanligt att man till exempel har svårt med att:

- Skaffa kompisar.
- Förstå hur andra tänker och känner.
- Förstå vad andra menar.
- Titta den man pratar med i ögonen.
- Börja prata eller veta vad man ska säga när man pratar med någon.

Det är också vanligt att man tycker, känner, och reagerar annorlunda än andra och att det känns svårt att passa in, till exempel för att:

- Man har något specialintresse som man gärna vill prata om och ägna mycket tid åt, kanske mer än vad andra förstår.
- Det känns jobbigt med förändringar.
- Det känns viktigt att göra saker på ett visst sätt eller i en viss ordning.
- Man är bra på att hitta intressanta detaljer som andra inte ser.
- Vissa ljud, ljus eller lukter känns obehagliga.
- Viss mat känns konstig eller smakar konstigt.
- Man inte tycker om när andra tar på en.
- Vissa kläder känns obekväma.

Personer med AST brukar känna igen några av sakerna i listan, men kanske inte alla. Men de saker man känner igen ska man ha upplevt sedan man var liten för att det ska kunna klassas som AST.

Från webbsidan: 1177 Vårdguiden, Stockholms läns landsting 2016-04-14.
www.1177.se/Stockholm/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Autism/

Autism

Autism är en så kallad neuropsykiatrisk diagnos och bedömningen av funktionsnedsättningen görs utifrån två områden:

1. Begränsningar i socialt samspel och kommunikation
2. Begränsade upprepade beteenden, intressen och aktiviteter.

Det ska ha funnits symtom inom båda områdena före tre års ålder för att man ska få diagnosen autism.

Svårt att förstå och tolka

Vid autism är det vanligt att lära sig prata sent eller inte alls. Upp till hälften av alla barn med autism lär sig inte prata. Bland dem som talar är variationen stor. En del använder bara enstaka ord, andra många ord som är korrekta men upprepar färdiga fraser eller vad de just har hört eller sådant de hört tidigare, så kallat ekotal.

Ett fåtal pratar på ett spontant sätt och uttrycker sig väl, men kan ändå ha svårt att förstå och tolka språkets djupare mening. Det som sägs uppfattas ofta bokstavligt och uttryck som till exempel ”han klippte av mig när jag talade” kan upplevas som skrämmande. Det är vanligt att ha svårt att förstå innebörden i symboler, humor och ironi. Språkmelodin kan dessutom upplevas som entonig.

Den som har autism har ofta svårigheter med att inleda och upprätthålla samtal med andra. Det brukar också vara svårt för personer med autism att förstå ansiktsuttryck, blickar, gester och tonfall i kommunikationen med andra människor.

Begränsade mönster av beteenden och intressen

Vid autism är det vanligt att föredra en vardag med rutiner och struktur. Det är ofta besvärligt med förändringar. Det kan bero på att den som har autism har svårt att föreställa sig olika alternativ och vad som ska hända och därför blir rädd och orolig. Det är vanligt att vilja göra saker på ett visst bestämt och upprepat sätt, så kallade ritualer. Att behöva göra avsteg från rutiner och ritualer kan orsaka utbrott av ilska eller förtvivlan.

Den som har autism kan ha ett stereotypt beteende, vilket innebär att göra samma sak om och om igen utan att utomstående ser en mening med beteendet. Exempel på det är motoriska manér som att vifta med händerna, utföra komplicerade rörelser med hela kroppen, vagga fram och tillbaka med kroppen eller gå på tårna. Det är också vanligt att barn med autism är intresserade av delar av vissa föremål, de kan till exempel snurra länge på hjulen på en leksaksbil eller rada upp leksaker efter varandra om och om igen, men har svårare för spontana och varierade låtsaslekar, som till exempel rollekar.

Ritualer och stereotypa beteenden har ofta en lugnande inverkan på den som har autism,

men kan bli till ett hinder för att lära sig sådant som är nödvändigt att kunna för att utvecklas och fungera i vardagen. Ibland kan hjälp och träning behövas för att bryta beteendet och i stället göra något annat.

Ibland kan personer med autism ha så kallade specialintressen, vilket innebär ett eller flera ensidiga intressen som är så intensiva att de blir till hinder för andra, mer vardagliga aktiviteter. Exempel på specialintressen är att rada upp saker, titta på spegelreflexer eller att lära sig tidtabeller, andras födelsedagar eller invånarantalet i Sveriges alla kommuner.

Andra symtom

Det är även vanligt med andra symtom vid autism, som till exempel en annorlunda tolkning av sinnesintryck, matproblem och sömnsvårigheter. Den som har autism kan också ha perioder av överaktivitet, ibland för att personen samtidigt har adhd.

Personen kan ha svårigheter att tolka det hen hör, medan det ofta är lättare att uppfatta det som går att se. Den som har autism kan också reagera annorlunda på till exempel lukt, smak, konsistens, ljud, ljus och beröring.

Det kan hända att en person med autism bara vill äta viss mat och inte sådant som är blandningar av olika ingredienser, som till exempel grytor. Det kan finnas flera olika orsaker till det, bland annat att den som har autism tolkar lukt och smak annorlunda, att det är svårt att tugga eller svälja eller att matens konsistens inte är tilltalande.

Barn kan också utveckla rutinbundna matvanor och ibland kan själva måltiden i sig vara jobbig på grund av upplevda sociala krav. Ofta kan det vara frågan om en kombination av flera av dessa orsaker som gör att maten lätt kan bli en källa till konflikter med föräldrar eller andra närstående. För att hitta måltidsvanor som fungerar, är det viktigt att skapa en lugn måltidssituation med tydliga rutiner.

Lär sig på andra sätt

Den som har autism fungerar annorlunda när det gäller att lära sig saker, tänka och bearbeta information. Små barn med autism tar inte efter och härmar andra människor på det sätt barn brukar göra och de kan behöva längre tid för att lära sig saker. Det kan vara svårt för en person med autism ha svårt att generalisera, det vill säga använda saker som personen lärt sig i en viss situation i nya situationer eller med nya personer. Ett barn kan till exempel klä på sig själv hemma med sina föräldrar men ha svårt att göra samma sak i andra miljöer med andra människor.

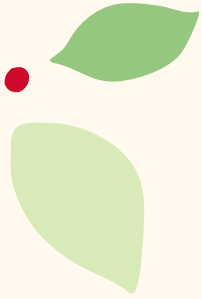

Mer information

Riksförbundet FUB – Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning
fub.se

Svenska Downföreningen
svenskadownforeningen.se

Autism- och Aspergerförbundet
autism.se

Riksförbundet Attention
attention-riks.se

Forum funktionshinders bibliotek. Habilitering & Hälsa, Stockholms läns landsting
habilitering.se/forum-funktionshinder/bibliotek-pa-forum-funktionshinder

Specialpedagogiska skolmyndigheten
spsm.se

Myndigheten för tillgängliga medier
mtm.se

Regionbibliotek Stockholm
Bland annat skrifterna *Det är möjligt – 37 recept på samverkan* och *Läsombud idag – en komplex verksamhet*
regionbiblioteket.se

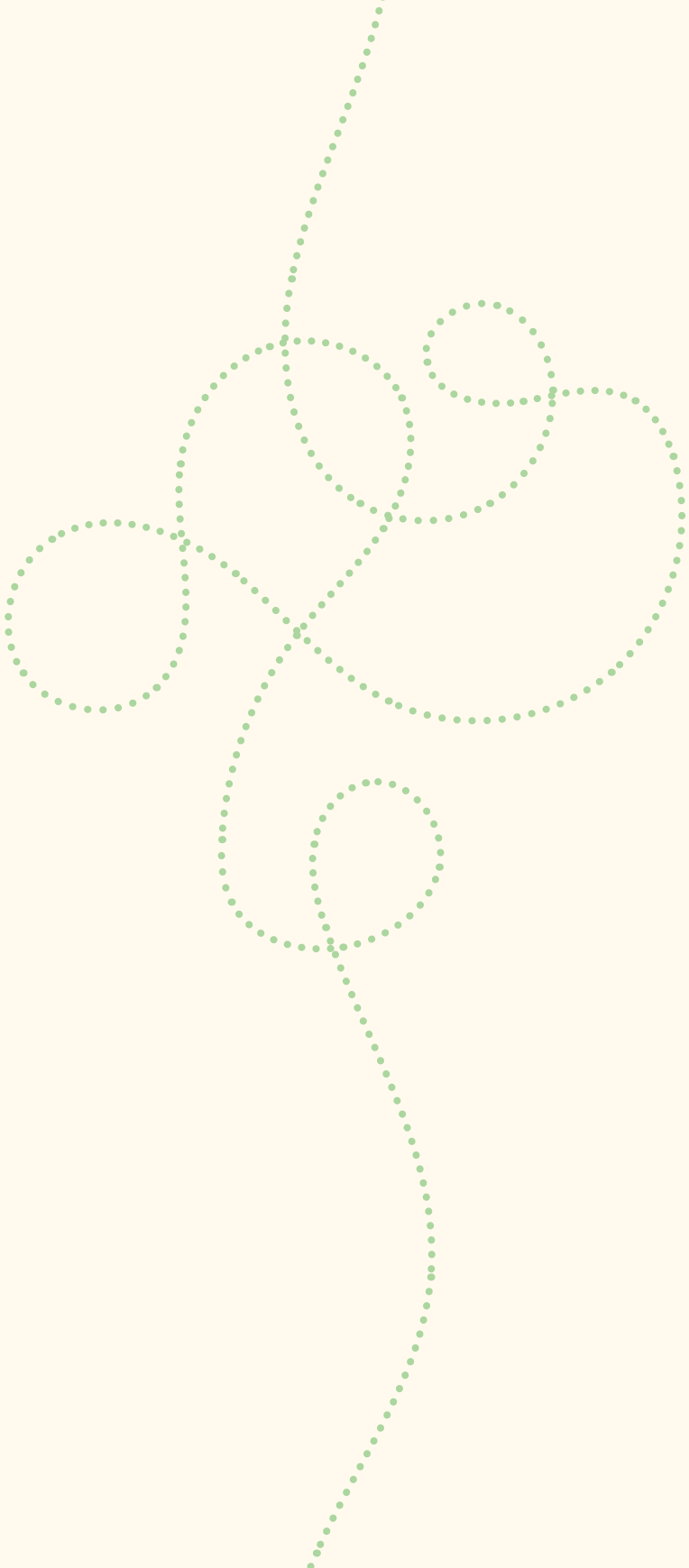

Regionbibliotek
Stockholms
Skriftserie 18

Möte med läsning – det kan vara någons första möte med litteraturen. Ett riktigt högtidligt ögonblick kanske. Det kan också vara något mer vardagligt, som när en grupp träffas och läser och diskuterar veckans nyheter tillsammans. Men det kan även innebära att verksamheter eller organisationer möts och samverkar kring läsning för en gemensam målgrupp.

Den här skriften handlar om hur bibliotek kan arbeta med möten med läsning på alla dessa sätt för att nå fram till personer som är beroende av andra för att kunna ta del av bibliotekens tjänster. Exemplen rör personer med intellektuella eller neuropsykiatriska funktionsvariationer, men innehållet kan tillämpas i fler sammanhang.

Utgångspunkten är projektet Möten med läsning och de fem kommunbibliotek som deltog där. Här finns exempel på deras arbetssätt och metoder, kontaktvägar och samarbetspartners, och inte minst aktiviteter att pröva. Det finns också en del fakta att starta med och några goda idéer från andra delar av landet. Så vänd på bladet och inspireras till fler möten med läsning!

Regionbibliotek
Stockholms
Skriftserie 18

Möten med läsning – *när bibliotekens verksamhet når fler* Pia Andersson Wredlert

Regionbibliotek
Stockholm